

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiae Venusinae, ac deinde Aesinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ
formulæ, tum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum
requisitarum, tum Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, &
ornatum materiæ incidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea,
plura, ad Gubernium ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1709

Sententiæ declaratoriæ suspensionis contentæ in c. Episcopus 35. dist.
Form. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62433)

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V I.

VIsis, & attenta informatione capta, ex qua constat, Presbyterum N. aleis ludere solitum, monitioni sibi factæ, ut à tali ludo abstineret sub pœna suspensionis non paruisse, imò adhuc d. ludo etiam cum laicis deservire (vel Tabernas frequentare) eum à Divinis suspendimus per tres menses, & suspensum declaramus, & denunciamus, & eidem intimari mandamus.

(N, Vic. Gen.)

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Ludus alearum prohibetur, tam jure canonico, quam jure civili.
- 2 Datur formula monitionis cessationis ab hoc ludo, & informationis capiendæ, & n. 3.
- 4 Datur formula suspensionis à Divinis, ex informata conscientia.
- 5 Episcopus in delictis difficilis probationis, sibi notis, potest extrajudicialiter, & sine processu, Clericos, & Presbyteros à divinis suspendere.
- 6 Qui raro, & modice ludit recreationis gratia, non est processandus, quia non dicitur aleis deservire, & num. 11.
- 7 Clerici non sunt puniendi pro ludo alearum (nisi sint publici Aleatores) quando non præcessit monitio, ut desisterent.
- 8 Clericis prohibitum est cum laicis ludere.
- 9 Clerici dicuntur ludo aleæ deservire, si ludant frequenter, vel notabilem pecuniæ summam, ludo aleæ exponant.
- 10 Consuetudo nutritiva peccati, non excusat in conscientia, & n. 12. 13. & 14.
- 13 Mala, & peccata, quæ ex ludo aleæ proveniunt, enumerantur.
- 16 Episcopi, & Regulares, non debent ludere aleis, & n. 17.

- 18 Clerici Aleatores, & Tabernas frequentantes, arbitrio Episcopi puniuntur, & n. 19.
- 20 Intimatio Decreti suspensionis, vel interdicii tripliciter fieri potest, & declaratur modus.
- 21 Præceptum Judicis, quo injungitur, ut quis se constituat in carceribus, est nullum, & injustum, & tanquam à jure improbatum sperni potest, & num. 22.

ADNOTATIONES.

EX QUÆ CONSTAT. Quia ludus iste non tantum canonico, sed etiam jure civili (ob excessus, & crimina, quæ ab illo oriuntur) prohibetur, ut in leg. alearum 15. Cod. de relig. & sump. funer. Auth. interdiciamus de Sanctis. Episc. à Clericis est fugiendus, & ab Ordinariis inquirendus, & quos inveniat illum frequentare, moneat prima vice paternaliter, ut abstineant, si non pareant, secunda vice moneat judicialiter sic.

Moneris tu N. ut abstineas à ludo alearum, sive Chartarum, tam in publico, quam in privato sub pœna suspensionis à Divinis, aliisque arbitrio, quoniam, &c. Instan. Promotore Fiscali Curie Episcopalis, &c.

Monitione executâ, & in actis Curie reproductâ, si Clericus non desinat ludere, examinandi erunt super transgressione monitionis testes, qui si illam probent, proceditur ad suspensionem, pro-

ut in formula, pro tempore Judici bene viso, habito respectu ad circumstantias plus, vel minus transgressionem aggravantes. Quod si per testes transgressio probari non possit, prout sæpè contingit ob versutiam ludentium, & fidem datam fociorum ludi, si Judici de ea certò constet aliunde, poterit ad hanc pœnam, extrajudicialiter procedendo ex sola informata conscientia devenire, Decretum ita formando.

⁴ *Confiteo Nobis, Presbyterum N. esse reum criminis, eum ob causas, quæ animam nostrum digne movent, & de quibus Deo, & Sedi Apostolicæ cum habuerimus in mandatis, rationem reddere debemus, & ex informata conscientia, à Divinis suspendimus per sex menses, & suspensum declaramus, ac ei decretum suspensionis intimari mandamus.*

N. Episcopus N.

N. Actuarius.

⁵ Hoc enim casu Episcopus (qui subscribere debet Decretum, & non Vicarius) relicta via judiciali procedit contra reum ex informata conscientia extrajudicialiter, & illum punit pro crimine occulto sibi noto, nulla facta mentione delicti in specie, quod commisit, & in foro externo probari non potuit, nè detur ei ansa appellandi, & de nullitate, seu injustitia reclamandi, ob defectum processus. Et hoc remedio uti poterit in aliis casibus difficilis probationis mali exempli, nè delicta, & excessus remaneant impunita, juxta sibi traditam facultatem à Concilio Trid. in c. 1. sess. 24. de refor. & prout hoc facere posse jam declaravit Sac. Congreg. Concilii in Bononien. 14. Novembr. 1654. in qua cum supplicatum fuisset decretari -- An Ordinariis locorum facultate sibi concessa à Sac. Conc. Trid. sess. 14. cap. 1. de reform. liceat ob legitimas causas suspendere etiam extrajudicialiter Clericos, & Presbyteros seculares, etiam Parochos sibi subditos, sublata eis potestate appellandi. Congreg. Concilii censuit Ordinariis ut supra, licere, quam declarationem refert Crispin.

de visis. pastor. part. 3. §. 5. num. 5.

Aleis ludere solitum. Hoc dicitur ad demonstrandum, quod inquisitio, & processus instrui debet adversus Clericos Consuetudinarios, qui pœnam suspensionis merentur: alii enim qui raro, & modicè ludunt non sunt processandi, prout colligitur ex citato *text. in d. cap. Episcopus ibi -- aleæ, atque ebrietati deserviens*, idest, ut ait ibi *gloss. valde serviens*, Barb. *ibi num. 5.* Menoch. *de arbitr. cas. 399. num. 19. & 20.* Hoc namque interdictum pertinet ad solitos ludere, sive ad frequentantes aleas, sive ad deservientes aleas, ut notat Martin. del Rio *disq. magic. lib. 4. c. 4. quæst. 2. lit. D. pag. mihi 443.* & idè, qui occasione convivii, recreationis, vel causa honoris per modicum tempus aleis ludit excusatur, ut tradunt Graff. *dec. aur. p. 1. lib. 2. cap. 121. num. 11.* Graff. *de effect. cler. effect. 22. n. 27. & seqq.* Pirhing. *in jus can. lib. 3. tit. 1. num. 25.* ubi hæc habet -- *Clericos ludentes aleis raro, & modicè ob recreationem, omninò excusari à peccato, si lex Diocesana ipsis non prohibeat tales fortunæ ludos, & si (adde tu) caveant fraudes, dicta, & facta turpia.*

Monitionis sibi factæ. Clerici, nisi sint ⁷ publici aleatores, non debent pœna suspensionis puniri pro ludo aleæ, nisi prius fuerint moniti, ut desinant, & cessent aleis ludere: monitione autem facta, si non desistant, & adhuc perseverent, pœna gravanda erit Judicis arbitrio, ut volunt Menoch. *de arbitr. d. cas. 399. num. 3.* Lel. Zecch. *de republic. Ecclesiast. tit. de Cleric. n. 7. vers. quinquagesimo octavo §. Similiter:* Ideoque, ut Clericos aleatores de inobedientia inexcusabiles reddat, & in re prohibita reddat contumaces: Ordinarius monitionem præmittere non obliviscatur.

Dicto ludo etiam cum laicis deservire. Clericis prohibetur, non tantum cum laicis ludere ludo alearum, sed etiam alio ludo licito, aded, ut casus indè proveniens, Clerico imputetur, *c. continebatur ubi gloss. 2. de homic. Graff. decif. aur. par. 2. lib. 3. cap. 9. num. 12. & 13.* Dicitur autem Clericum ludo aleæ deservire, si frequenter ludat, aut notabilem pecu-

N. 4. nix

nia summam spectato statu suo, ludo aleæ exponit, nam tunc eum peccare mortaliter, maxime si pecunia exposita sit de bonis Ecclesiæ, ferè omnes DD. admittunt, & præsertim Navar. *manual. Confess. cap. 20. num. 9.* Graff. *d. c. 9. n. 10.* Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 32.* & *seqq.* Pirhing. loco supra citato *d. n. 35.* Sebast. Medic. *tom. 3. in sum. peccat. part. 2. tit. 7. quæst. 26. ver. tertia sit conclusio,* Pignatell. *consult. 93. num. 9. tom. 6.*

10 Neque ab hac ludendi aleis prohibitione Clericos excusat dicitur in ore vulgi positum, quod canones, id prohibentes, sint antiquati, & per desuetudinem jam fuerint abrogati: cum passim multi Clerici aleis ludant, & non puniantur, nec Confessarii scrupulum de hoc ingerant: etenim respondetur. Primo, quod non minus ardebunt qui cum multis ardebunt, ut ait *glos. in cap. exigit. verb. præscribere de cens. in 6.* Secundò, quod ludus iste prohibetur Clericis sub gravi pena depositionis ab officio, quæ mortalem culpam præsupponit, & includit, ut firmant DD. superius allegati, & sic cum asserta consuetudo sit nutritiva peccati, non consuetudo, sed corruptela nuncupatur, quæ non potest excusare in conscientia, Sabell. in specie de consuetudine ludendi alei *in sum. divers. tract. 5. Ludus num. 8. vers. quibus addo,* Giballin. *ad Constit. Egid. lib. 2. c. 4. num. 4.* Et hoc

11 enim ludo frequentato oriuntur, cupiditas lucrandi radix omnium malorum, mendacium, verba obscæna, otiosa, & vana, blasphemiarum, ira, desperatio, corruptio astantium, scandalum bonorum, & contemptus prohibitionis Ecclesiæ, & demum tria pretiosa amittuntur, nempe, tempus, pecunia, & devotio, ut advertit Graff. *d. c. 9. num. 23. & 24.* ubi dicit quod iste ludus propter mala prædicta est fugiendus, tanquam res detestabilis, Barb. *in c. Clerici num. 6. de vit. & honest. cleric. & latius dixi ego in part. 1. in Appendic. pag. 360. num. 27.* Proptereaque, qui ludendo aleis, se exponit periculo peccati, peccatum committit, quod non excusatur à consuetudine peccandi, ut probant Pignatell. & Sabell. loco mox supra allegato.

Tertiò respondetur, quod *cap. 1. dist. 13. 35. & cap. penult. de vit. & honest. cleric.* ludum alearum Clericis prohibentes, fuerunt à Concilio Trid. *sess. 22. cap. 1. de reform. expressè innovati,* ibique abrogantur consuetudines contrariæ, & injungitur Episcopis ut eis non obstantibus, canones quoad hoc observare faciant -- *ne subditorum neglectæ emendationis, ipsi condignas, Deo vindice, penas persolvant* (sunt verba Concilii.) Hinc duæ emergunt propositiones, quæ lutores devincunt, altera, quod cum Decretum Conciliare contineat clausulam irritantem, excluditur contra illius dispositionem omnis prætenfa contraria Consuetudo. Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 15. num. 37.* Pignatell. *consult. 16. num. 4. tom. 7.* Card. de Luca. *d. juris d. disc. 42. num. 85.* Rot. cor. Duno. jun. *dec. 894. num. 7. & seq.* Altera, quod Episcopus, nisi velit ipse penas culpis Clericorum ludentium debitas coram Deo persolvere, non potest eos in hoc malo abusu tolerare, nec excusare, Graff. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 21.* qui sic ait -- *ampliatur iste effectus, ut in tantum sit verum quod Clerici ludentes non possunt excusari contraria consuetudine, quia talis consuetudo est damnata, & diceretur potius corruptela cap. inter dilectos, & ibi* *scribentes de excess. prælat. & tu lector adde,* quod hæc consuetudo non excusat quo ad Deum, sed accusat, Piafec. *in par. 2. c. 5. art. 3. num. 114.* latè Paris. *de resign. benef. lib. 5. quæst. 6. num. 120. & quatuor seqq.*

Quartò negatur suppositum, quod Confessarii non faciant de hoc ludo Clericis penitentibus scrupulum, quia id evenire solum potest, vel quando Clericus raro, & modice ludit recreationis gratia, ut supra admissum fuit, vel quando, ut morem gerat alicui personæ, cui aliquo rationabili respectu, debetur reverentia, & obedientia ludit, quia ille imperat ludere, etiam frequenter sine periculo peccandi. Cæterum Confessarius tam tenuis litteraturæ, qui absolvat Clericum ludo aleæ inservientem, sine correctione, sine penitentia, & sine admonitione ut abstineat, apud me non invenitur, sed penitens, qui de hoc

hoc ludo nullum sibi faciat scrupulum, inveniatur, consentio.

- 16 De Episcopis, qui ludo aleæ nunquam debent ludere, ut monet Grass. *de effect. cleric. d. effect. 22. num. 42.* non loquor, quia nefas est dubitare inter eos aliquem inveniri, qui hoc licitum sibi putet, si enim ludus iste damnatur in Clericis, quid erit dicendum in Episcopo, & si Præsul est lusor, quomodo baculo pastoralis attrahentur peccantes, & reducuntur vagantes? juxta versum quem refert *glos. in c. unico verb. propter de Sacra Unct.*

Attrabe peccantes, rege justos, punge vagantes.

- 17 Nec minus loquor de Religiosis Claustralibus, quibus satis est proponere monitum, Passerin à Sextula *in tract. de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 2. num. 344.* ubi sic inquit -- *Indè est, quod nedum in Religionibus observantibus, sed in omni Religione Prælati, hujusmodi pestes, & ludos voluptuosos nulla consuetudine obstante juxta sancita in Concilio Trid. Sess. 22. cap. 1. extirpare debent, & graviter peccant si id non faciunt, & si hujusmodi ludos permittunt, & multo amplius si dant licentiam ludendi suis subditis: manifestum enim est, quod per usum horum ludorum sub prætextu recreationis Fratrum, sternitur via ad dissolutionem Religionum, & præcipuè sancta paupertas evertitur.* Hæc Passerinus, quæ verissima sunt, quia ludere ludo prohibito, & statui religioso indecenti, non censetur honesta recreatio, ut bene observat Tambur. *de jur. Abb. tom. 2. disp. 22. q. 12. n. 5.*

- 18 A divinis suspendimus. Licet Clerici aleatores juxta rigorem citati text. *in d. c. 1. dist. 33.* si sint in sacris constituti, deponendi sint, & cæteri minorum ordinum excommunicandi, tamen hodie ex communi praxi, pœna Clerici aleatoris est Judici arbitraria, qui pro modo culpæ, & ludentium consuetudinis temperat, & auget pœnam, ut tradunt Grass. *de effect. cleric. d. eff. 22. num. 20.* Pignatel. *d. consult. 93. num. 30. tom. 6.* & sic non solum suspensione à Divinis, quæ est species dispositionis ad tempus, sed carcere

si clericus lusor non habet in ære, juxta versum.

Corpore det pœnas, qui caret ære malus.

Aut multa pecuniaria locis piis applicanda, lutores hujusmodi puniendi erunt ut cessent ludere.

Eadem pœna coerceri debent Clerici Tabernas frequentantes, nisi sint in itinere, *c. fin. de vit. & honest. cleric. c. nulli dist. 44.* Bellet. *disquis. cleric. part. 2. de pœn. cleric. §. 15. n. 2. & 4.*

Et eidem intimari mandamus, Intimatio Decreti suspensionis, sive alterius censuræ tripliciter fieri potest. Primo; modo, & forma ordinaria, nempe per publicum Nuncium dimissa copia Decreti in manibus suspensi, vel interdicti, cum relatione executionis in actis facienda. Secundò per Cancellarium, sive Actuarium Curiae coram testibus. Tertio per subscriptionem ipsius suspensi, sive interdicti, acceptando Decretum in mansionibus Judicis, ne evadat publicum, & hic ultimus modus solet praticari in delictis occultis, ad evitandam diffamationem suspensi, v. g. in Clerico de adulterio, aut stupro imputato, qui apparenter potest de adulterio, vel stupro absolvi, secreto tamen, & in Camera, in pœnam pecuniariam, & suspensionis à Divinis condemnatur, juxta notata per D. Raynal. *observ. crim. suppl. ad c. 28. suppl. 1. n. 30.*

Advertere hic debent Episcopi, eorumque Vicarii, quod si pro hujusmodi vel aliis delictis velint delinquentes Clericos carcere punire, constructo processu, non debent eis præceptum injungere ut compareant, & se constituent in carceribus sub pœna pecuniaria, & in subsidium censurarum, nec minus si contumaces fiant præcepto, multam exigere, quia tale præceptum tanquam nullum, injustum, & iniquum non obligat, & sperni potest, cum nemo carnem suam odio habere debeat, nec se ipsum prodere, & in carceribus constituere ut de communi volunt Cyriac. *contr. 101. n. 65.* Tondut. *de prevent. part. 2. cap. 43. n. 1. & 2.* & per consequens nec pœna in præcepto comminata poterunt multari.

Et

22 Et quamquam contraria praxis frequenter servetur in Curiis Episcopalis. Regni Neapolitani, illam tamen dum Venusiam Vicarius servare nolui, quia tum à jure, tum à DD. supra allegatis improbat, & aliis concordantibus citatis fufius reprobatur. D. Raynald. *obfer. crim. fupplem. ad cap. 2. fupplem. 2. ann. 135. ad n. 147. & n. 172.* Et ad fummum ex vi præcepti ad informandam Curiam, & aliorum fimilium; delinquentes poterunt folùm effici, & reddi contumaces ad effectum, ut habeantur pro confefsis, & convictis, aliis extantibus indiciis, & probationibus; & ut tanquam tales condemnari poffint in pœnam patrati delicti, non verò ut valeant condemnari in pœnam comminatum in præcepto, feu citatione, ut Div. Raynald. obfervat *ibid. n. 143.*

De fufpenfione contenta in c. dolentes de celebrat. miffar.

Ut Divina officia ftudiofè, & devotè celebrentur, præfertim in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclefiis Epifcopi, aliiq; Ordinarii, evigilare debent. Quare fi ad reformandam choralium feftinantiam, fcurrilitatem, & indevotam pfalmodiæ recitationem, feu corporis compofitionem, paternæ admonitiones, & charitas benigna Paftoris non juvant, nec profunt, potestas omninò adhibeatur, & pœna fufpenfionis in hac Decretali Concilii Generalis Lateranenfis fub Innoc. III. emanatæ contenta coercendi erunt refractarii, præmiſſo Decreto fequenti.

Sententiæ, fivè Decreti Sufpenfionis.

F O R M U L A VII.

Vifa, & attenta informatione capta, ex qua conftat Canonicum (fivè Presbyterum) N. & Canonicum N. Decreti Concilii Lateranenfis, & noſtri Edicti, fuper devota, & ftudiofa Divinorum officiorum celebratione, & intereffentia, etiam poſt paternales admonitiones noſtras, transgreſſores, & violatores exiſtere, ipſos à divinis (feu ab officio, per tres meſes ſuſpendimus, & ſuſpenſos totaliter declaramus, & denunciamus, & intimari, & ad valvas Capituli publicari mandamus.

N. Vic. Gen.

N. Aſtuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Laici ſunt idonei Teſtes ad probandas ſcurrilitates Clericorum in Choro.
- 2 Edictum affixum in Sacrario, ſtat loco monitionis.
- 3 Canonici tenentur intereſſe lectioni Canonici Theologi.
- 4 Prætenſio præcedentiæ, non excuſat à reſidentia, quando Epifcopus locum aſſignavit.
- 5 Canonicus primo receptus, an & quando locum cedat Canonico Presbytero,

- ſecundo recepto, & ſtallum recuperet, ſi fiat Sacerdos offenditur, & n. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.
14. Presbyteri ſimplices, debent inter ſe præcedere juxta antianitatem ſuſcepti ordinis Presbyteratus, etiam ſi aliquis ex eis ſit Doctor, vel Vicarius foraneus.
 15. Conſuetudo immemorabilis nunquam cenſetur excluſa, & n. 16. & 17.
 18. Conſuetudo, quæ in loco viget, ut Vicarius foraneus præcedat alios Presbyteros, ſervanda eſt.

19 Vi-